

Politistatsmetoder som folkekrav

Konfrontation. Danmark er ved at udvikle sig til en politistat, påpeger juraprofessor Vagn Greve med en række konkrete eksempler. Men han tager fejl, siger justitsminister Lene Espersen, der lægger vægt på at imødekomme borgernes retsfølelse.

TEGNING: JØRGEN SAABYE

Retssikkerheden gradbøjes

Interview

Af Poul Exner

Hvorfor mener du, Vagn Greve, at vi er på vej mod en politistat?

»Fordi de ting, der karakteriserer en politistat genfindes i den nyere udvikling i Danmark: Borgere opfordres til at anmelde andre borgere. Man laver indgreb over for helt tilfældige borgere uden at skulle begrunde det. Borgere skal selv bevise, at de er uskyldige, hvis der bliver rejst en sag. Man gennemfører sager og fratager folk goder, uden at de pågældende får kendskab til beviserne. Man giver strafferetlige sanktioner mod andre end dem, der er skyldige. Man anvender sanktioner, der er helt ude af proportion med det, man har begået. Og man kunne fortsætte et godt stykke tid.«

Det lyder jo ubehageligt, men hvor tæt er vi på, at man kan kalde det en politistat?

»Jeg mener, at Danmark er meget langt fra at være en politistat i dag. Men hvis man ser på de sidste 10-15 års udvikling, så er der et meget klart mønster i gennemførelsen af ny lovgivning, hvor hovedtendensen klart er i retning af en politistat med alle de elementer, jeg har nævnt.«

Mener du ikke, stramningerne i retspolitikken er velbegrundede?

»Hvor man tidligere prøvede på at argumentere rationelt, så ser man nu i vidt omfang, at der ikke foretages en sådan analyse. Bare for at tage nogle få eksempler: Da man lavede de største indgreb over for forsvarernes rettigheder i retssalene i lang tid, havde man alene en ønskeseddel fra nogle politifolk og anklagere som grundlag. Da man ændrede principperne grundlæggende for prøveløsladelse, sendte man det ud til høringsfristen om fredagen med høringsfrist til den følgende mandag. Det viser, at man ikke er interesseret i at få inddraget kendsgerningerne. Det fremtræder også meget illustrerende på den måde, politikerne taler om at sende signaler. De ønsker at sende nogle signaler om, at der er nogle ting, man ikke kan lide, og det kan være meget udmærket, men her drejer det sig om at få indrettet straffesystemet, så vi får færre ofre, og så vi kan være behandleren af de dømt bekendt. Og det får man ikke, hvis det eneste man ønsker er at markere sig selv politisk. Man går alene efter

væk fra retsstaten. Altså i det øjeblik man efter en modbydelig knivsag gennemfører regler, hvorefter politiet kan stoppe en hvilken som helst borger og kropsvisitere pågældende uden konkret mistanke, så har man givet politiet nogle beføjelser, som efter min opfattelse ikke har hjemme i en retsstat.«

»I det øjeblik man siger, at dem, vi ikke kan lide, ikke skal have menneskerettigheder, så har vi lavet et usselt samfund, et afskyeligt samfund.«

VAGN GREVE, JURAPROFESSOR, Københavns Universitet

straffeforhøjelser og markerer sin afsky. Og det gør man under henvisning til, at befolkningen ønsker det. Men det er ikke rigtigt. Befolkningen og ofrene er interesseret i, at der kommer færrest muligt ofre i fremtiden.«

Du nævner også, at der sker indskrænkninger i borgerrettighederne, men er man ikke nødt til at gøre noget for at effektivisere politiets arbejde?

»Det er helt oplagt, at politiets arbejde er en særdeles vigtig faktor i hele samfundsudviklingen. Men i det øjeblik hensynet til politiets effektivitet bliver det eneste hensyn, så er der noget galt, så er man på vej

mod dem, der gerne vil begrænse den eller misbruge friheden. Og jeg synes, vi tænker os meget grundigt om, og meget nøje forsøger at finde en balance, så man ikke tager så vidtgående redskaber i anvendelse, at vi krænker noget helt grundlæggende. Man altså ikke kan være naiv og sige, at man aldrig må røre ved noget som helst.«

Vagn Greve mener, at der ikke ligger ordentlige analyser og begrundelser bag de lovændringer, om sker i dag, og man i stedet argumenterer med folks retsfølelse. Men er det ikke problematisk?

»Nej, det synes jeg ikke. Jeg

pe dem, der gerne vil begrænse den eller misbruge friheden. Og jeg synes, vi tænker os meget grundigt om, og meget nøje forsøger at finde en balance, så man ikke tager så vidtgående redskaber i anvendelse, at vi krænker noget helt grundlæggende. Man altså ikke kan være naiv og sige, at man aldrig må røre ved noget som helst.«

Vagn Greve mener, at der ikke ligger ordentlige analyser og begrundelser bag de lovændringer, om sker i dag, og man i stedet argumenterer med folks retsfølelse. Men er det ikke problematisk?

»Nej, det synes jeg ikke. Jeg

pe dem, der gerne vil begrænse den eller misbruge friheden. Og jeg synes, vi tænker os meget grundigt om, og meget nøje forsøger at finde en balance, så man ikke tager så vidtgående redskaber i anvendelse, at vi krænker noget helt grundlæggende. Man altså ikke kan være naiv og sige, at man aldrig må røre ved noget som helst.«

Vagn Greve mener, at der ikke ligger ordentlige analyser og begrundelser bag de lovændringer, om sker i dag, og man i stedet argumenterer med folks retsfølelse. Men er det ikke problematisk?

»Nej, det synes jeg ikke. Jeg

pe dem, der gerne vil begrænse den eller misbruge friheden. Og jeg synes, vi tænker os meget grundigt om, og meget nøje forsøger at finde en balance, så man ikke tager så vidtgående redskaber i anvendelse, at vi krænker noget helt grundlæggende. Man altså ikke kan være naiv og sige, at man aldrig må røre ved noget som helst.«

Idealerne er ikke statiske

Interview

Af Poul Exner

Vagn Greve siger, vi er på vej mod en politistat. Hvad siger du til det, Lene Espersen?

»Det mener jeg ikke er rigtigt. Det er klart, der er sket nogle stramninger af straffeloven og også nogle stramninger af retsplejeloven, som giver politiet øgede beføjelser. Men jeg mener bestemt ikke, vi er på vej mod en politistat. I den lovgivning, der er gennemført i min tid som justitsminister, har vi hele tiden nøje forsøgt at holde den balance mellem at få gennemført de nødvendige stramninger og samtidig sikre, at almindelige lovlige menneskers retsfølelse bliver tilgodeset på bekostning af dem, der forbyrder sig mod andre mennesker.«

Vil det sige, det er okay at begrænse borgerrettighederne, hvis det kun går ud over de kriminelle?

»Samfundet er blevet mere åbent, og vi sætter den personlige frihed højere end nogensinde før. Det betyder, at almindelige lovlige borgere får flere gode muligheder for at udfolde sig, men også, at de kriminelle får bedre mulighed for at udnytte f.eks. de åbne grænser. Det skal naturligvis følges op med, at politiet får de nødvendige redskaber til at kunne bekæmpe det effektivt. Men jeg synes også, at selv der, hvor vi har betrukket jomfruelig jord, f.eks. når det gælder anvendelsen af civile agenter og i det hele taget de mere vidtgående forslag, så har vi sikret os, at der er en meget grundig afrapportering og dermed også en mulighed for Folketingets demokratiske kontrol. Jeg vil dog medgive, at rockerpakken blev gennemført meget hurtigt og effektivt, og vi ikke fulgte de sædvanlige procedurer med at høre sagkyndige udvalg. Kritikken af det har jeg taget til mig, og jeg erkender, at det ofte er væsentligt at inddrage fagkyndige mennesker.«

Men er det ikke et godt retsstatsprincip, at alle har samme rettigheder?

»Jo, og det har de også i Danmark. Men politiet skal også kunne arbejde effektivt. Et godt eksempel er, at de personer, der har drevet bordel-virksomhed, tidligere har været meget, meget vanskelige at retsforfølge, fordi der ikke har været mulighed for at foretage f.eks. rumaflytninger og telefonaflutninger af de pågældende personer. Det er der mulighed for nu, og jeg tror ikke, der er mange mennesker, der vil påstå, at det er et voldsomt indgreb i borgernes frihedsrettigheder.«

Men når man begrunder indgreb i friheden med, at man forsvare friheden, risikerer man så ikke, at man udhuler det, man hævder at forsvare?

»Jo, det kunne man nok påstå, men det frihedsideal, som det danske samfund bygger på, er jo ikke noget statisk begreb. Vi vil gerne beskytte vores demokrati og vores frihed. Men det betyder så også, at vi skal have nogle redskaber til at stop-

pe dem, der gerne vil begrænse den eller misbruge friheden. Og jeg synes, vi tænker os meget grundigt om, og meget nøje forsøger at finde en balance, så man ikke tager så vidtgående redskaber i anvendelse, at vi krænker noget helt grundlæggende. Man altså ikke kan være naiv og sige, at man aldrig må røre ved noget som helst.«

Vagn Greve mener, at der ikke ligger ordentlige analyser og begrundelser bag de lovændringer, om sker i dag, og man i stedet argumenterer med folks retsfølelse. Men er det ikke problematisk?

»Nej, det synes jeg ikke. Jeg

pe dem, der gerne vil begrænse den eller misbruge friheden. Og jeg synes, vi tænker os meget grundigt om, og meget nøje forsøger at finde en balance, så man ikke tager så vidtgående redskaber i anvendelse, at vi krænker noget helt grundlæggende. Man altså ikke kan være naiv og sige, at man aldrig må røre ved noget som helst.«

pe dem, der gerne vil begrænse den eller misbruge friheden. Og jeg synes, vi tænker os meget grundigt om, og meget nøje forsøger at finde en balance, så man ikke tager så vidtgående redskaber i anvendelse, at vi krænker noget helt grundlæggende. Man altså ikke kan være naiv og sige, at man aldrig må røre ved noget som helst.«

Vagn Greve mener, at der ikke ligger ordentlige analyser og begrundelser bag de lovændringer, om sker i dag, og man i stedet argumenterer med folks retsfølelse. Men er det ikke problematisk?

»Nej, det synes jeg ikke. Jeg

»Det frihedsideal, som det danske samfund bygger på, er jo ikke noget statisk begreb. Lene Espersen, justitsminister (K)«

LENE ESPERSEN, justitsminister (K)

synes, det er vigtigt, at der i befolkningen er en følelse af, at straffelovgivningen og straf-feudmålingen stemmer overens med det samfund, vi bor i. Jeg kan godt forstå, at der i befolkningen var et meget, meget stort ophobet behov for en gevaldig opstramning af straffelovgivningen, da vi kom til som regering. Der blev simpelthen straffet for lavt. Når man sætter f.eks. kvinders ligestilling og den personlige integritet højt, så nytter det ikke noget, at man bliver straffet med fem eller seks måneders fængsel for at have gennemført en grov voldtægt på en kvinde. Det er jo ikke et signal om at en kvindes liv er meget værd.«

Men når politikerne giver adgang til konfiskation af personers formue, hvis man blot kan bevise, at han eller hun er gift med en kriminel, er det så fordi målet helliger midlet?

»Det er ikke et spørgsmål om, at målet helliger midlet. Det er et spørgsmål om at sikre sig, at hver gang de kriminelle finder nye metoder til at beskytte ulovligt indtjente penge, så må man jo overveje, hvad man kan gøre. Jeg synes ikke, man bare skal opgive kampen mod kriminalitet og så sige, at her går vi for vidt. Man skal hele tiden overveje, om fordelene ved at ændre principperne giver samfundet som helhed en større fordel. Og hvis de gør det, så synes jeg ikke, man skal være tilbageholdende med at prøve at teste nye ideer.«